

po 240 K. Stály by všechny podle toho 3,840.000 K, kdežto všeho se na ně vyplatí jen 3,222.958.40 K. Kupní cena je vyšší než výhry o 19.1%.

8. Losů půjčky města Salcburku je v oběhu dosud 22.428 (poslední tah 1911). Prodávaly se 16. listopadu 1908 až po 116 K. Stály by tedy 2,601.648 K, ačkoli všechny výhry dohromady nebudou činití leč 1,361.720 K. Kupní cena byla by o 91% vyšší nežli všechny výhry.

9. Výherních listů k premiovým úpisům rak. úv. pozemkového ústavu emise 1880 je na 399.000. Dne 13. listopadu 1908 prodávaly se až 43.75 K. Tedy stály by téměř 17½ mil. K. Všech výher vyplatí se jen (a to až do r. 1930) 6,977.600 K. Přeplácejí se tedy více než dvojnásobnou cenou nad výhry a tratí se úroky za dlouhé doby.

Více příkladů hromaditi netřeba. Viděti z toho, jak kupci losů jsou ochotni dáti za ně přemrštěné ceny čekajíce patrně, že každý z nich bude tak šťasten, aby naň připadla hlavní výhra. Mnohem více ještě politování zasluhují ti, kteří takto předražené losy kupují na splátky a odhodlávají se k tomu ještě platit z kupní sumy úroky, které pravidelně od lichvářských ničím se neliší.

Vedle losů kupují se také jich promesy, o kterých se dříve zmínka stala. Promesa je cenou za naději, že určitý los v příštím tahu vyhraje. Pravděpodobná cena promesy dá se zcela přesně pro každý tah vypočísti. Pravidelně je hra na promesy nevýhodnější nežli hra v malé loterii.

4. Akcie různých podniků rakousko-uherských.

Pozorovali jsme, že zejména akciové ústavy bankovní a železniční podnikly největší emise dílčích úpisů, že však ostatní akciové společnosti průmyslové a hutní jen velmi skrovně použily tímto způsobem svého úvěru. Rovněž je zcela zřetelný postup, že bankovních dluhopisů stále přibývá, kdežto železniční naporád se proměňují v dluhopisy státní a dá se čekati v budoucnosti rozhodně ještě silnější proměna v tom směru.

Podobné jsou poměry ty také vzhledem k akciovému kapitálu. Bankovní a železniční závody potřebovaly velikého kapitálu akciového, železnice dříve mnohem více nežli banky, ale v novější době železniční akcie se uskovňují, jsouce přeměňovány ve státní dluhopisy. Naproti tomu společnosti průmyslové, hutní a pojišťující nepotřebovaly takových kapitálů akciových, jaké jsou obvyklé při ústavech dopravních a bankovních. Průmyslovou výrobou u nás napořád ještě nedovedl ovládnouti akciový kapitál,*) jako tomu při bankách a drahách. Při výrobě průmyslové váží ještě velmi mnoho podniky jednotlivců proti společnostem, kdežto při podnicích dopravních se jednotlivci skoro ani nevyskytují, pro banky čím dále tím více pozbývají svého významu. Ale všeobecnění společnosti akciové má obyčejně za následek, že počíná je v zápětí na to vystřídati správa veřejná; u dopravních podniků patrně to již napořád, u bankovních také již dosti zřetelně (tak poštovní spořitelna, zemské banky, obecní spořitelny atp.). Kdežto tedy pro účely státní stále nových a nových úvěrů bylo potřebí a jednotlivé soukromé papíry proměňovaly se ve veřejné dluhopisy, rozvoj akcií šel vedle toho mnohem volnějším tempem, ano v jistých oborech ustupuje a ustoupí ještě akcie ponaáhlu skoro úplně, jsouc nahražována částečným dluhopisem veřejným (doklady nejnápadnější toho jsou při železničních německých, ruských, a našich).

S tím také souvisí povaha akcie, která původně byla myšlena jako papír poskytující podíl ve vlastnictví určitého podniku a tím tedy vliv na řízení tohoto podniku. Tuto povahu dovedla udržeti akcie dosud aspoň do jisté míry při podnicích průmyslových s menším akciovým kapitálem, ale naprosto jí skoro pozbyla při velikých bankovních a ještě více při dopravních ústavech. Množství akcionářů shromážděné ve

*) Jiné poměry jsou v té příčině ovšem ve Spojených Státech severoamerických, kde spolčení podniků v mohutné trusty děje se formou akciových společností. Tak americký ocelový trust „United States Steel Corporation“ má společenského kapitálu 1400 mil. dolarů = přes 6.900 mil. K. Podobně i v Německu jsou četné a velké akciové společnosti pro dolování a průmysl.

valnou hromadu, které má svrchovaně rozhodovati o podniku, stalo se pouhou naprosto bezvýznamnou formalitou; a když tak poklesl význam veškeré valné hromady, čím ještě nepatrnější je vliv jednotlivého akcionáře na vedení a osudy velikého akciového podniku?

Z těch příčin akcie stala se pouze nositelkou určitěho majetkového důchodu, zrovna jako částečný dluhopis; jediný rozdíl je v tom, že při akciích důchod ten je podroben stálým změnám, kdežto při dluhopisu úrok se nemění leda konversemi, když totiž všeobecně poklesla úroková míra. Tak akcie poskytuje více proměn působením náhody a stala se oblíbeným papírem všem, kteří by rádi šťastnou konjunkturou lehčeji nabyli jmění; stala se papírem, jak už to bylo dříve s důrazem vytknuto, spekulacním. K takové spekulaci se opět lépe hodí akcie bankovní a dopravní, protože jsou obecně známy a proto snadno směnitelný, kdežto z akcií průmyslových pouze nečetné dovedly na sebe upoutati obecnou pozornost, co zase je dobře vysvětlitelno složitostí jednak a jednak omezeností akciových průmyslových podniků.

O mnohých velikých bankách mluveno již dříve při některých příležitostech. Nejdůležitější akcie bank probereme podle velikosti jich akciového kapitálu kombinované s okamžitou jich cenou tržní.

Především uvedeny jsou tu **banky vídeňské**, z přirozených příčin největší to ústavy v monarchii.

Rakousko-uherská banka s privilegii banky cedulové s akciovým kapitálem 210 mil. K ve 150.000 akciích po 1400 K. (Zvýšení nominálního obnosu akcie z 1200 K na 1400 K provedeno bylo 1899 z rezervního fondu banky.) [Kurs akcie koncem 1906, 1907: 1780 K, 1777 K; dividendy za 1906, 1907: 90-40 K, 107-40 K.]

Rak. úvěrní (kreditní) ústav pro obchod a průmysl (Oesterr. Creditanstalt für Handel und Gewerbe) s kapitálem 120 mil. K v 375.000 akciích po 320 K. Akcie zovou se „kreditními“ a jsou nejdůležitějším spekulacním papírem na burzách rakouských a německých. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 693 K, 635 K dividendy 1906 a 1907 po 30 K.]

Rakouský všeobecný ústav pro úvěr pozemkový (oest. allgemeine Bodencreditanstalt, Crédit foncier d'Autriche). Akciový kapitál této banky není příliš značný, nicméně ústav vládne velikými rezervními fondy (koncem 1907 přes 75 $\frac{1}{2}$ mil. K) a má cenná privilegia emisní, o nichž zmínka se stala již dříve. Akcií je 150.000 po 300 K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 1079 K, 1026 K; dividendy 1906, 1907: 44 K, 46 K.]

Bankovní jednota vídeňská [Wiener Bankverein] s akciovým kapitálem 130 mil. K rozděleným na 325.000 akcií. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 563 K, 516 K; dividendy 1906 i 1907 po 30 K.]

Banka pro země rakouské (oest. Länderbank; Banque des pays autrichiens) s kapitálem 100 mil. K v 250.000 akcií po 400 K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 470 K, 408 K; dividendy za 1906, 1907: 26 K, 16 K.]

Dolnorakouská escomptní společnost (Niederösterreichische Escomptegesellschaft) s kapitálem 60 mil. K v 150.000 akcií po 400 K (v tom zahrnut jest akciový kapitál České escomptní banky, jejichž 30.000 akcií bylo vyměněno za 75.000 akcií dolnorakouské). [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 590 K, 555 K; dividendy za 1906 a 1907: 30 K, 32 K.]

Anglorakouská banka (Angloösterreichische Bank) s kapitálem 60 mil. K ve 250.000 akcií po 240 K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 317 K, 291 K; dividendy 1906, 1907: po 16 K.]

Unionbanka (vídeňská) [Unionbank] s kapitálem 50 mil. K ve 125.000 akcií po 400 K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 577 K, 529 K; dividendy 1906 a 1907: po 30 K.]

Depositní banka (Allgemeine Depositenbank) 50.000 akcií po 200 zl. = 40 mil. K. [Kursy koncem 1906, 1907: po 457 K; dividendy za 1906 a 1907 po 25 K.]

Kromě těchto větších bank jsou ve Vídni ještě tyto menší: Allgemeine Verkehrsbank s akciovým kapitálem 196 mil. K (od r. 1909); Centrální úvěr-

ní banka pro úvěr pozemkový (Central-Boden-creditbank) s 8 mil. K; Vídeňský Girový a Kasovní spolek (Wiener Giro- und Cassen-Ver-ein), známý již z předešlých statí, s 6 mil. K; Mer-cur s 20 mil. K; Rak. úvěrní ústav pro pod-niky dopravní a veřejné práce s 2 mil. K; Ví-deňská lombardní a escomptní banka s 72 mil. K, Rak. hypoteční banka s 4 mil. K.

Z těchto vídeňských bank mají filialní závody v Praze: Rakousko-uherská banka; Úvěrní ústav, jehož oddělení pro komisionářský nákup a pro-dej, cukru je největší cukerní bankou u nás vůbec; Banka pro země rakouské; Vídeňská bankovní jednota; Anglorakouská banka. — V Brně mají tytéž banky filialky kromě Länderbanky, za to má „Vídeňský Merkur“ tam filialku.

Pražské bankovní akcie jsou tyto:

Česká escomptní banka [Böhmische Es-comptbank] 12 mil. K s 30.000 akcií po 400 K; podle svých obchodů byla prvním bankovním ústavem v Praze. Nyní její akcie jsou skoro úplně v držení Dolnora-kouské escomptní spol. V Praze ovšem je samo-statná správa bankovní.

Česká banka Union nyní 36 mil. K 180.000 akcií po 200 K. [Kurs koncem 1906, 1907: 245 K, 238 K; dividendy 1906, 1907: 12 K, 13 K.]

Živnostenská banka pro Čechy a Mora-vu 30 mil. K rozdělených na 150.000 akcií. [Kurs akcií koncem r. 1906, 1907: 243 K, 240 K; dividendy 1906, 1907 po 12 K.] Filiálky má v Budějovicích, v Par-dubicích, v Plzni, v Táboře, v Brně, v Jihlavě, v Mo-ravské Ostravě, Prostějově, ve Vídni, v Krakově, Lvově a v Terstu.

Česká průmyslová banka (založená 1898) s kapitálem 12 mil. K v 30.000 akcií [Kurs koncem 1906, 1907: 418 K, 415 K; dividendy 1906, 1907 po 20 K]. Filiálky v Mladé Boleslavi, v Brně a ve Vídni.

Ústřední banka německých spořitelén (založená 1901), má hlavní ústavy v Praze a ve Vídni

(filialní v Linci, Innspruku, Št. Hradci a v Celovci), s kapitálem 25.000 akcií à 400 K = 10 mil. K. [Dividendy r. 1906, 1907 po 18 K].

Ústřední banka českých spořitelen (založená 1903) s kapitálem 25.000 akcií po 400 K = 10 mil. K. [Dividendy r. 1906, 1907 po 18 K]. Filialky má v Brně, ve Vídni, ve Lvově a v Terstu.

(O emisích těchto dvou bank byla řeč již dříve).

Hospodářská úvěrní banka pro Čechy [Landwirtschaftliche Creditbank für Böhmen] 17.500 akcií po 400 = 7 mil. K]. Kursy koncem 1906, 1907: 385 K, 381 K; dividendy 1906, 1907: 20 K, 22 K]. Filialky v Benešově, v Náchodě a v Jihlavě.

Pražská úvěrní banka (dříve Kolínská úv. banka) 15.000 akcií po 400 K = 6 mil. K. [Kurs koncem 1906, 1907: 530 K, 528 K; dividendy 1906, 1907 po 30 K]. Filialky v Kolíně, v Olomouci a ve Lvově (s expositurou v Brodech).

Česká banka (založená 1907) 10.000 akcií po 400 K = 4 mil. K (ke konci r. 1908).

První pražská zastavárna 2.250 akcií à 200 zlatých = 900.000 K. —

Zakládá se Česká pozemková banka s kapitálem 5 mil. K.

Přehled pražských bank třeba ovšem doplniti bankami neakciovými, o kterých při emisích mluveno. Jsou to Hypoteční banka a Zemská banka král. Českého a spořitelny: Česká a Pražská městská (obě spořitelny měly koncem r. 1907 dohromady 382 $\frac{1}{2}$ mil. K vkladů, jak už dříve o tom byla řeč). Kromě toho jsou četné záložny a úvěrní společenstva.*)

*) Od prvního vydání knihy v r. 1897 silně se rozmnožil do dneška (za 11 let) akciový kapitál jak vídeňských tak pražských bank. Akciový kapitál vídeňských bank vzrostl z 582·6 mil. K na 881·8 mil. K, kdežto pražské banky měly 1897 47·9 mil. K a v roce 1909 budou míti 132·9 mil. K akciového kapitálu. U vídeňských bank nutno však podotknouti, že 30 mil. K akciového kapitálu rakousko-uherské banky přibýlo pouhým připsáním rezervního fondu, a že rovněž 30 mil. K dolnorakouské eskomptní spol. jde na účet České eskomptní

V ostatních místech mimo Vídeň a Prahu jsou jen menší akciové banky: V Hradci Králové je Záložní úvěrní ústav s kapitálem 15.000 akcií po 400 K = 6 mil. K, v Brně Moravská escomptní banka (15.000 akcií po 400 K [200 zl.] = 6 mil. K, Moravská agrární a průmyslová banka (5.000 akcií po 400 K = 2 mil. K s filiálkou v Kroměříži) a Mor. Ostravská banka, 1.6 mil. K kapitál, v Bělsku-Bialé je Eskomptní směnárnická banka s 7.500 akciemi po 400 K = 3 mil. K. — Ve Lvově známá již Haličská akcijní hypoteční banka s 42.000 akcií po 400 K = 16.8 mil. K. — V Krakově Haličská banka pro obchod a průmysl 6.250 akcií à 400 K = 2½ mil. K. — Ve Št. Hradci Štyrská escomptní banka 20.000 akcií po 400 K = 8 mil. K. — V Linci Banka pro Horní Rakousy a Salcbursko 7500 akcií à 200 zl. = 3 mil. K. Mariborská escomptní banka (kapitál 1 mil. K). — V Terstu Banca Commerciale s 8 mil. K. — V Lublani Ljublanska kreditna banka s 2 mil. K kapitálu, (založená 1900 od Živnostenské banky). — V Innspruku Banka pro Tyrolsko a Vorarlberg s 3 mil. K akciového kapitálu. Kromě toho četné drobnějších bank s malým akciovým kapitálem. —

V Uhrách je mnohem více akciových bank, jelikož i spořitelny jsou tam akciovými společnostmi a také naše záložny a úvěrní společenstva zastupovány jsou akciovými ústavy úvěrními. Uvedeme jen největší budapeštské banky:

Uherská všeobecná úvěrní banka s kapitálem 150.000 akcií po 400 K = 60 mil. K [dividendy 1906, 1907 po 40 K (= 10%)].

banky; také část kapitálu rak. úv. ústavu pozemkového je připsána z rezervních fondů. Bylo by tedy nutno z onoho zvětšeného kapitálu vídeňského nejméně asi 70 mil. K odečísti, kdybychom chtěli jej s pražským srovnávat. Ve Vídni nepřibyl žádný akciový úvěrní ústav (pouze nyní 1908 se tam zřizuje nepatrná akciová banka pro úvěr úřednický s 1½ mil. K a jiné menší banky, kdežto v Praze přibýlo 5 bank akciových (Česká průmyslová, obě Sporobanky, Česká banka a Kolínská banka se přestěhovala do Prahy. Zařizuje se Česká pozemková banka).

Vlastenecká banka, akciová spol. 125.000 akcií à 200 K = 25 mil. K. [Dividendy 1906, 1907 po 15 K (= $7\frac{1}{2}\%$)].

Uherská spol. obchodní banky 50.000 akcií po 400 K = 20 mil. K. [Dividendy 1906, 1907 po 36 K (= 9%)].

Ostatní velké banky jsou zároveň hypotekárními nebo pro úvěr komunální a po většině uvedeny již byly při bankovních dluhopisech:

Peštská uh. komerční banka největší bankovní podnik uherský co do rozsahu obchodů s kapitálem 42.000 akcií po 1000 K = 42 mil. K. [Dividendy 1906, 1907 po 160 K (= 16%)] — Peštský vlastenecký spořitelní spolek 7500 akcií po 2000 K nebo 1000 zl. = 15 mil. K. [Dividendy 1906, 1907 po 750 K (= $37\frac{1}{2}\%$)]; bývaly ještě vyšší až $42\frac{1}{2}\%$ v 1899 a 1900; kursovní cena akcií vystoupila 1906 až nad desateronásobné nominální sumy]. — Uherská hypoteční banka s kapitálem 200.000 akcií po 100 zl. ve zlatě = 250 frs. = $202\frac{1}{2}$ M. [Dividendy 1906, 1907: 27 frs., 15 frs. (= $10\cdot8\%$, 6%)]. — Uherská eskomptní a směnární banka s kapitálem 100.000 akcií à 400 K [Dividendy 1906, 1907 po 28 K (= 7%)]. — Sjednocená spořitelna hlavního města Budapešti 20.000 akcií po 600 K = 12 mil. K. [Dividendy 1906, 1907 po 116 K (= $19\frac{1}{3}\%$)] — Uherská zemská centrální spořitelní společnost, 21.000 akcií po 600 K. [Dividendy 1906, 1907 po 85 K (= $14\frac{1}{6}\%$)]. — Uherská agrární a rentová banka 60.000 akcií po 400 K = 24 mil. K. [Dividendy 1906, 1907 po 24 K]. — Uherský všeobecný spořitelní spolek akciový 32.000 akcií po 500 K = 16 mil. K. [Dividendy 1906, 1907: 32 K, 33 K (= $6\cdot4\%$, $6\cdot6\%$)]. — Spořitelna vnitřního města Budapešti 20.000 akcií po 500 K = 10 mil. K. [Dividendy 1906, 1907 po $32\frac{1}{2}$ K (= $6\frac{1}{2}\%$)].

V Chorvatsku je největší akciová banka Chorvatskoslavonská zemská hypoteční banka s kapitálem 30.000 akcií po 100 zl. = 6 mil. K. [Dividendy 6%] a v zabraných zemích Zemská banka

pro Bosnu a Hercegovinu s kapitálem 100.000 akcií po 100 K = 10 mil. K [Dividendy 9 $\frac{0}{10}$].

Z bankovních akcií rakouskouherských jsou pro světovou spekulaci důležité kreditní akcie, akcie rak. úv. pozemkového ústavu, banky pro země rakouské (s oběma těmito značný obchod v Paříži) a kromě toho na burzách německých akcie Anglobanky, bankovní jednoty, víd. Unionbanky, Peštské komerční banky, Uherské kreditní banky a Uherské hypoteční banky (této také v Paříži).

Pro srovnání s německými poměry stačí vytknouti, že akciový kapitál a rezervní fondy rakouských, uherských a německých bank v tomto poměru rostly:

akciový kapitál				fondy rezervní				uherské banky	
Rok	rak. mil. K	něm. mil. M	rak. mil. K	něm. mil. M	Rok	akc. mil. K	kap. mil. K	fondy res. mil. K	
1893	608·4	1667·8	190·9	337·8	1895	197·6		44·7	
1898	675·6	2451·8	254·1	539·9	1900	264·4		72·2	
1903	820·9	2869·5	267·1	712·7	1903	250·2		82·—	
1906	1017·9	—	346·8	—	1906	373·8		138·6	
1907	—	3568·5	—	986·8					

* * *

O čelných akciových společnostech našich drah i jiných dopravních podniků bylo nutno zmíniti se při obligacích prioritních. Nejdůležitější akcie železniční jsou:

Akcie společnosti jižní dráhy počtem 750.000 kusů po 500 frs., (z akcií bylo 21.804 slosováno a byly místo nich vydány požitkové listy, dosud bez jakéhokoli důchodu). Společnost následkem velikých dluhů prioritních nedocílila již delší doby takového zisku, aby mohla platiti akciím dividendy. [Kursy koncem r. 1906 a 1907: 175 K, 148 K, od r. 1900 žádná dividendy].

Akcie dráhy státní společnosti 550.000 po 500 frs., z nichž umořeno koncem 1907 37.803 a zaměněno za požitkové listy (mají zvláštní položku v kursovním lístku vídeňské burzy). Akcie, až dráha bude postátněna sice zůstanou, ale budou asi redukovány. [Dividendy za r. 1906 a 1907 byly 33 frs. a tedy pro požitkové listy po 8 frs.].

Akcie severní dráhy Ferdinandovy 74.511 a $1\frac{1}{4}$ kusů po 1000 zl. konv. měny. Společnosti zbyl po převzetí dráhy ve vlastnictví státní jiný majetek, (zejména doly) a dostává roční důchod 30.537 mil. K za hlavní síť až do r. 1940. Akcie mají být spláceny od 1909 až 1975 sumou 4500 K a k tomu přidán bude požitkový list na dividendu vyšší než 180 K. [Dividendy byly za r. 1906 a 1907: 272.50 K, 267.50 K].

Akcie severozápadní dráhy dvojího druhu [lit. A hlavní garantované tratě a lit. B pro síť doplnovací, t. zv. polabskou dráhu (Elbethalbahn)] mají být postátněním zaměněny ve státní $4\frac{0}{10}$ ní dluhopisy dle sazby 1 akcie = 485 K ve státních dluhopisech a 1 požitkový list = 85 K ve státních dluhop. Společnost přestane a její aktiva i pasiva přejdou na stát (i s prioritními obligacemi). Akcií bylo 330.000 kusů po 200 zl. r. m. (10.000 kusů lit. B dosud nevydaných bude zničeno). [Dividendy byly 1905—1907: 21 K, 21 K a 22 K]. Podobně 75.000 akcií po 200 zl. r. m. jiho-severoněmecké dráhy budou vyměněny za státní dluhopisy v poměru 1 akcie = 425 K stát. dluhopisů $4\frac{0}{10}$ ních.

Akcie dráhy Buštěhradské jsou dvojí lit. A hlavní tratě (zvané kmenové akcie) I.—VI. emise 21.600 kusů po 500 zl. konv. měny. [Kursy koncem r. 1906, 1907: 2970 K, 2820 K; dividendy za 1906 a 1907: 145 K, 155 K]. — Lit. B (doplňující sítě) I.—IV. emise 86.500 akcií po 200 zl. r. m. [Kursy koncem r. 1906, 1907: 1140 K, 1050; dividendy 1906 a 1907: 52 K, 54 K].

Akcie dráhy Ústecko-Teplické: 38.095 kusů po 500 zl. = 38.095 mil. K. Požitkové listy dostávají dividendu o 50 K nižší než akcie. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 2470 K, 2390 K; dividendy 1906, 1907: 120 K, 130 K].

Akcie České severní dráhy (93.333 kusů po 150 zlatých) budou vyměněny za státní $4\frac{0}{10}$ ní dluhopisy podle sazby 1 akcie = 425 K ve st. dluhopisech. [Celkem je říšskou radou povoleno dluhopisů 48 mil. K, také na další investice postátněné dráhy.]

Jednotlivé bývalé společnosti železniční, podobně jako společnost severní dráhy Ferdinandovy nebo jako to bude při společnosti státní dráhy, trvají, ačkoli stát jejich tratě zcela převzal. Společnosti ty provozují jiné podniky (na př. uhelné doly, neb jsou súčastněny na jiných soukromých dráhách). Jsou čtyři společnosti takové: Pražsko-Duchcovské dráhy (54.000 kmenových akcií po 100 zl. a 33.310 prioritních akcií po 150 zl.); Duchcovsko-Podmokelské dráhy (20.000 akcií po 400 K); Lvovsko-Černovické-Jasské dráhy (135.000 akcií po 200 zl.) a Uherské západní dráhy (13.703 akcií po 200 zl., je to akciový kapitál na postátněné rakouské tratě připadající, ačkoli sídlo společnosti je v Budapešti a její akciový kapitál uherských tratí byl přeměněn v uherskou rentu).

Ze dráh oběma polovicím monarchie společných mimo Jižní dráhu zbyla už jen Košicko-Bohumínská dráha (akcií 113.205 po 200 zl.; kurs akcií koncem 1906, 1907: 380 K, 362 K dividendy jsou stále 7·94⁴/₁₀ K dvakrát do roka, protože jsou uherským státem garantované). —

Z ostatních dopravních podniků sluší uvést: Akcie Dunajské paroplavební společnosti 48.000 po 500 zl. konv. m. = 50·4 mil. K [Kursy akcií 1906, 1907: 1051 K, 974 K; dividendy 1906, 1907: 42 K, 50K].

Akcie rak. Lloydů (nyní od r. 1907) 72.000 akcií po 400 K. [Kurs akcií koncem 1907: 424 K a dividendy 1907: 18 K, před tím žádná.]

Akcie severozápadní paroplavební společnosti většinou přeměněny v akcie Sjednocených labských plavebních společností („Elbeschiffahrts - Gesellschaften - Actiengesellschaft“, společnosti to německé, sídlem v Drážďanech 11·1 mil. M. kapitálu).

Akcie sjednocených plavebních společností, dříve Austro Americana a Fratelli Cosulich v Terstu 90.000 akcií à 200 K = 18 mil. K. [Kursy na burse v Terstu 1906, 1907: 260 K, 243 K; dividendy 1906, 1907 po 14 K.]

Vedle jiných velmi četných plavebních společností buďtež uvedeny:

Akcie Pražské společnosti pro paroplavbu na Vltavě a Labi v Čechách, jen 400 akcií po 400 K (dividendy 1906, 1907: 50 K, 35 K).

Z četných uherských plavebních společností jen dvě nejdůležitější:

Akcie uherské společnosti pro námořskou plavbu „Adria“ 50.000 po 200 K. [Kursy koncem 1906, 1907: 462 K, 400 K; dividendy 1906, 1907: 20 K, 22 K.] — Akcie uherské říční a námořní plavební společnosti 50.000 kusů po 200 K. [Dividendy 1906, 1907: 9 K, 8 K.]

* * *

Akciové podniky průmyslové jsou velmi četné, ale jen pravidelně s menším kapitálem. Také obchody s akciemi podobných závodů nemají toho významu jako s jinými cennými papíry, protože scházejí obecnstvu známosti potřebné, aby se mohlo o prospěšnosti a výnosnosti společností těch orientovati. Jenom při nečetných vynikajících podnicích docílily akcie průmyslové podobné obliby jako čelné spekulací papíry bank a železničních společností.

Jak akciový kapitál nicméně je důležitý pro všechny různé druhy průmyslové výroby, poznáme z tohoto přehledu o kapitálu a počtu akciových společností průmyslových v čelných zemích kontinentu evropského (kapitál přepočten podle relace 1 frs. = 0·95 K, 1 M. = 1·176 K, 1 rubl = 2·54 K):

v zemi	rok	počet akc. prům. podniků	akciový kapitál v mil. K
v Německu	1906	3417	8350
v Rusku	1905	1231	4700
ve Francii	1898	2798	3075
v Itálii	1902	710	1256
v Rakousku	1905	420	1190
v Belgii	1900	761	1046
ve Švýcarsku	1905	1020	623
v Uhrách	1906	393	471

V Unii severoamerické připadá společností akciovým na 60% všech hodnot, které průmyslem vůbec

jsou vyrobeny; ovšem v severní Americe jsou výroby nejdůležitějších druhů zboží sloučeny v četné trusty. Kapitál trustů (také dopravních) páčil se r. 1906 na 21 000 mil. dolarů čili skoro 104 000 mil. K.

Zajímavé je, jak akciový kapitál v Rakousku dovedl výtečně z průmyslu těžiti. Za r. 1906 vykazovalo 472 průmyslových společností s akciovým kapitálem 1282³/₄ mil. K., (z kterého bylo skutečně splaceno 1280¹/₂ mil. K a který byl doplňován 47·7 mil. K prioritních obligací a 168 mil. K rezervních fondů) čistého zisku (po srážce daní) 118¹/₂ mil. K čili skoro 9¹/₄ 0/0. Jenom asi 8 0/0 akciového kapitálu pracovalo se ztrátou (průměrně 6 0/0), kdežto 80 0/0 akciového kapitálu bylo poděleno dividendami v průměrné výši přes 9 0/0 z nominálního kapitálu.

Pro bursovní spekulaci hodí se jen málo které akcie průmyslových podniků hlavně již z té příčiny, že jich není mnoho. Některé závody činí také v tom výjimku. Z rakouských mimočeských akcií jsou to:

Akcie alpské hornické společnosti (öst. alpine Montangesellschaft) s kapitálem 360.000 akcií po 100 zl. nebo 200 K = 72 mil. K. Akcie tyto byly již v dřívějších dobách velmi oblíbeným spekulacním papírem na burzách německých, francouzských i našich; ale od té doby, co podnik ten se skarteloval s dolovacími podniky českými, zvláště s Pražskou železářskou společností nabyly jeho akcie podobné důležitosti a obliby jako nejznámější hodnoty bankovní nebo dopravní. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 628 K, 593 K; dividendy za 1906 a 1907: 24 K a 32 K.]

Rakouská tovární společnost na zbraně (öst. Waffenfabriksgesellschaft) 42.000 akcií po 100 zl. = 8·4 mil. K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 561 K, 480 K; dividendy 1906, 1907 po 20 K.]

Akcie společnosti Dynamit Nobel 15.000 po 200 zl. = 6 mil. K. [Kursy koncem 1906, 1907: 1605 K, 1490 K; dividendy 1906, 1907 po 100 K.]

Akcie všeobecné společnosti elektrářské (öst. allg. Electricitätsgesellschaft)

45.000 kusů po 200 zl. = 18 mil. K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 437 K, 432 K; dividendy za 1906, 1907: 28 K, 26 K.]

Akcie rakouských Siemens-Schuckertových závodů 36.000 kusů po 500 K = 18 mil. K. [Dividendy 1906, 1907: po 20 K. Společnost má v oběhu kromě toho 8 mil. K částečných dluhopisů.]

Mezinárodní elektrářská spol. (Internationale Electricitätsgesellschaft) s kapitálem 37.500 akcií po 400 K = 15 mil. K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 618 K, 589 K; dividendy 28 K, 26 K.]

Z podniků v českých zemích, kde je nejvíce akciových společností, uvedeme jen nejdůležitější důlní podniky a strojírný. Ostatních akciových závodů zejména cukrovarů, pivovarů, sladoven, lihovarů, textilních továren, skláren, papíren, chemických různých podniků je velmi mnoho, ale skoro vesměs s menším akciovým kapitálem, tak že není možné v rámci tohoto díla dáti o nich třeba jen zběžný přehled.

Nejdůležitější důlní a hutní společnosti v zemích českých jsou:

Pražská železářská společnost [Prager Eisenindustrie-gesellschaft] s kapitálem 64.250 akcií po 200 zl. nebo 400 K = 25.700.000 K. Společnost ta se nejprve sloučila s Teplickými válcovnami a r. 1904 s Českou hornickou (montanní) společností, jejíž 5 akcií se vyměnilo za 3 Pražské železářské. Vedle Alpinek jsou tyto akcie nejdůležitějším průmyslovým spekulacním papírem na burzách našich a německých. [Kursy akcií byly 1906, 1907: 2676 K, 2404 K; dividendy za 1906, 1907: 150 K, 170 K.]

Mostecká společnost na dolování uhlí [Brüxer Kohlenbergbaugesellschaft] s kapitálem 80.000 akcií po 100 zl. = 16 mil. K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 752 K, 720 K; dividendy 1906 a 1907: 30 K, 38 K.]

Severočeská společnost na těžení uhlí [Nordböhmische Kohlenwerksgesellschaft] 21.000 akcií po 200 zl. = 8.4 mil. K. [Kursy akcií

koncem 1906, 1907: 1545 K, 1600 K; dividendy: 50 K, 62 K.]

Západočeský akciový důlní spolek. [Westböhmischer Bergbau-Actienverein] s kapitálem 75.000 akcií 200 K = 15 mil. K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 316 K, 363 K; dividendy 1906, 1907: 14 K, 20 K.]

Poldina huf [Poldihütte] s kapitálem 22.500 akcií po 200 zl. a 400 K = 9 mil. K, k tomu 4⁰/₁₀ ní obligacní půjčka 3¹/₂ mil. K (z r. 1899). [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 529 K, 412 K; dividendy 1906, 1907 po 24 K.]

Montanní a průmyslové závody dříve Joh. David Starck [Montan- und Industrialwerke vormals Joh. Dav. Starck] s kapitálem 27.000 akcií po 200 zl. = 10.8 mil. K. [Dividenda za r. 1906 a 1907: 10 K, 12 K.]

Rosická dolovací společnost (na Moravě) 27.000 akcií po 200 zl. = 10.8 mil. K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 382 K, 358 K; dividendy 1906, 1907: 12 K, 20 K.]

Velké důlní podniky provozují také společnosti drah, mezi nimi i bývalé dráhy, které byly postátněny, jak o tom byla řeč již dříve.

Čelné akciové strojírny a továrny kovového zboží v zemích českých jsou:

Škodovy závody v Plzni [Actiengesellschaft der Škoda-Werke] s kapitálem 125.000 akcií po 200 K = 25 mil. K. [Kursy akcií koncem 1907: 272 K; dividendy za 1906, 1907: 12 K, 15 K; před tím se dividendy nevyplácely.]

Akciová společnost strojírny dříve Breitfeld a Daněk s kapitálem 50.000 akcií po 200 K = 10 mil. K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 477 K, 461 K; dividendy 1906, 1907 po 26 K.]

První českomoravská továrna na stroje 7895 akcií po 400 K = 3.158 mil. K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 830 K, 860 K; dividendy 1906 a 1907 po 52 K.]

Pražská akciová strojírna dříve Ruston a spol. (Rustonka) s kapitálem 10.000 akcií po 320 K (akcie zni na 400 K, z nichž splaceno 80⁰/₀) = 3·2 mil. K. [Dividendy za 1906 a 1907: 16 K, 19·2 K.]

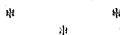
První brněnská tovární společnost strojnická (Erste Brünnner Maschinenfabriksgesellschaft) s kapitálem 20.000 akcií po 100 zl. = 4 mil. K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 458 K, 648 K; dividendy za 1906, 1907: 30 K, 32 K.]

Akciová společnost pro stavbu strojů dříve Brand a Lhuillier v Brně [Aktiengesellschaft für Maschinenbau] 5000 akcií (kmenových) a prioritních 4000 = 1·6 mil. K.

Laurin a Klement akciová spol., továrna automobilů v Mladé Boleslavi s kapitálem 12.500 akcií po 200 K, zvyšuje se na 17.500 akcií po 200 K = 3¹/₂ mil. K. [Dividenda za r. 1907 12 K.]

Elektrotechnická akciová společnost dříve Kolben a spol. s kapitálem 10.000 akcií po 400 K = 4 mil. K. [Dividendy na r. 1906 a 1907: 20 K, 22 K.]

Dokladem, jak v průmyslu možno někdy docílit vysokých výtěžků, je Rakouská společnost pro plynové hořáky (Auerův patent) a elektřinu s akciovým kapitálem 3 mil. K. Založena byla v červnu 1893 a rozdělovala dividendy 1894/95 až 1897/98 postupně: 80, 130, 120, 100 procent, na to 1898/99 až 1907/08: 80, 65, 55, 40, 30, 25, 30, 30, 30, 20 procent. Tedy za 14 let bylo na dividendách vyplaceno 8·35krát tolik, co splaceno na akci.

V nové době mezi různými podniky velmi důležité místo zaujímají pojišťovny. Ale tu právě akciové společnosti ustupují vzájemným spolkům a veřejným pojišťovnám ať si ve správě různých veřejných hospodářství nebo v samostatných veřejných ústavech (úrazových pojišťovnách, nemocenských pokladnách). I ty akciové pojišťovny, které dosud trvají, mají celkem neveliké

akciové kapitály a jich akcie z toho důvodu nehodí se k rozsáhlejší spekulaci. Proto uvádějí se zde jen nejčelnější podniky:

Assicurazioni Generali v Terstu 6000 akcií po 2100 K, z nichž jen 630 K splaceno. [Kurs akcií koncem 1906, 1907 po 15.000 K; dividendy 1906, 1907: 540 K, 600 K.]

Riunione adriatica di Sicurtà v Terstu 4000 akcií po 1000 zl., z nichž 40⁰/₀ splaceno. [Kursy koncem 1906, 1907: 6375, 5975 K; dividendy 1906, 1907: 230 K, 250 K.]

„Meridionale“ pojišťovna krupobitní a zajišťovací v Terstu; kapitál 7500 akcií po 400 K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 510 K, 481 K; dividendy 1906, 1907 po 32 K.]

Z vídeňských akciových jsou nejznámější:

„Kotva“ („Der Anker“) 2000 akcií po 500 zl. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 6000 K, 5700 K; dividendy 1906, 1907 po 200 K.]

Internationální úrazová pojišťovna 5000 akcií po 400 K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 2500 K, 1900 K; dividendy za 1906, 1907: 56 K, 62 K.]

Securitas 2000 akcií po 300 zl. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 1150 K, 1075 K; dividendy 1906, 1907 po 60 K.]

Vídeňská společnost život a důchody pojišťující s kapitálem 7.500 akcií po 400 K. [Kursy akcií koncem 1906, 1907: 800 K, 730 K; dividendy 1906, 1907 po 30 K.]

Rak. „Phönix“ 30.000 akcií po 200 K. [Dividendy 1906, 1907: 0 K, 6 K.]

Allianz 2500 akcií po 400 K. [Kursy koncem 1906, 1907: 1000 K, 1050 K; dividendy 1906, 1907: po 34 K.]

„Dunaj“ 5000 akcií po 400 K. [Kursy koncem 1906, 1907: 780 K, 900 K; div. 1906, 1907 po 40 K.]

Vídeňská pojišťovací společnost 10.000 akcií po 400 K. [Kursy koncem 1906, 1907: 485 K, 460 K; dividendy 1906, 1907 po 26 K.]

Foncière v Budapešti 15.000 akcií po 200 K.
[Kursy akcií koncem 1906, 1907: 250 K, 158 K; dividendy 1906, 1907 po 14 K.]

České akciové pojišťovny jsou dvě:

První česká zajišťovací banka 15.000 akcií po 200 K. [Dividenda za r. 1907 13 K, před tím po dvě leta žádná.]

První česká všeobecná akc. společnost pro pojišťování na život s kapitálem 10.000 akcií po 200 K. [Dividenda 1907: 8 K.]